

Filmy o Janie Pawle II

„Kino to jedna z najważniejszych form komunikacji”
Jan Paweł II

Rozstanie z Ojcem Świętym Janem Pawłem II stało się inspiracją także dla świata kina. Wprawdzie filmowcy wielokrotnie przypominali sylwetkę Jana Pawła II, zwłaszcza w realizacjach dokumentalnych, a także często korzystali z jego dorobku teatralnego, to jednak produkcje fabularne o charakterze czysto biograficznym dopiero są w przygotowaniu albo zostały niedawno ukończone.

Twórczość Karola Wojtyły na dużym ekranie

Karol Wojtyła napisał wiele sztuk teatralnych i poematów, które były wystawiane w teatrach całego świata, a niektóre z nich stały się także inspiracją dla filmowców. Na podstawie sztuk teatralnych Karola Wojtyły powstały dwa filmy fabularne.

Pierwszy z nich, „**Przed sklepem jubilera**”, nakręcił Michael Anderson w 1988 roku, a wystąpili w nim m.in. Burt Lancaster i Daniel Olbrychski. Scenariusz filmu został napisany na podstawie sztuki Karola Wojtyły pod tym samym tytułem i w założeniach stanowi w miarę wierne przeniesienie tego dramatu na duży ekran. Obraz powstał w koprodukcji kanadyjsko-włosko-niemieckiej. Za plan zdjęciowy do tego filmu posłużyła operatorom m.in. stara zabudowa Krakowa.

Drugi z filmów, „**Brat naszego Boga**”, został nakręcony w 1997 roku przez Krzysztofa Zanussiego. Bohaterem dramatu jest Adam Chmielowski (św. Brat Albert), w postać którego wcielił się na ekranie Scott Wilson. Zanussi przeniósł na ekran tę trudną sztukę Karola Wojtyły, przyjmując dość wieloznaczną formułę teatru w filmie.

W przygotowaniu jest także animowany film na podstawie poematu Jana Pawła II „**Tryptyk Rzymski**”. Film ten jest pierwszą produkcją studia Anima Media z Bielska-Białej. Pracują przy nim m.in. artyści z lubelskiego Teatru Wizji i Ruchu, „ożywiając” postaci z fresków Kaplicy Sykstyńskiej, które będą potem wkomponowane w animację. Muzykę skomponował Wojciech Kilar. Całość ma składać się z trzech części, przedstawiających kolejno odwołania do świata tradycji, sztuki oraz biblijnej historii Abrahama i Izaaka. Odejście Jana Pawła II wpłynęło na podjęcie decyzji o częściowej zmianie pierwotnej koncepcji filmu. Dlatego też zapewne powstały opóźnienia w realizacji.

Fabularne biografie

Wspomniany wcześniej Krzysztof Zanussi zrealizował także inny film o Papieżu-Polaku, właściwie jedyny parabiograficzny obraz o Janie Pawle II, pochodzący z okresu przed jego śmiercią. W 1981 r. odbyła się premiera filmu „**Z dalekiego kraju**”, nakręconego w koprodukcji angielsko-włoskiej. W tym filmie postać Ojca Świętego odgrywa wielkie znaczenie, jednak pojawia się na ekranie praktycznie tylko kilka razy, w dodatku wyłączenie w dalekich planach. Wynikało to prawdopodobnie z faktu, że film opowiadał o osobie wówczas żyjącej, obdarzanej przez twórców wielkim szacunkiem. Zapewne dlatego też fabuła filmu koncentruje się głównie na historii Polski, od czasów młodości Karola Wojtyły, aż do jego wyboru na Papieża oraz pokazuje ludzi jemu bliskich. W głównej roli wystąpił Cezary Morawski. Film był dobrze przyjęty na Zachodzie, a pokazywano go m.in. na festiwalu w Toronto. Przygotowywany od dłuższego czasu dla włoskiej telewizji komercyjnej Mediaset dwuczęściowy, biograficzny film o Karolu Wojtyśle pt. „**Karol. Człowiek, który został papieżem**” można było obejrzeć niestety już po śmierci Jana Pawła II, a kwietniowa włoska premiera telewizyjna

pierwszej części zgromadziła przed ekranami ponad 13 mln widzów. Pierwsza część opowiada o losach Karola Wojtyły podczas II wojny światowej, a druga o czasach powojennych. Film obejmuje okres życia Karola Wojtyły do wyboru na Papieża, część faktów pomógł uzupełnić sam Jan Paweł II. Scenariusz został napisany przez Giacomo Battiato na podstawie autobiografii „Dar i Tajemnica”. W roli głównej wystąpił Piotr Adamczyk, co wywołało polemikę, zwłaszcza w naszym kraju, która suma sumarum zakończyła się wnioskiem, że najważniejsze jest to, aby Papieża-Polaka grał polski aktor.

Kilka dni po premierze „Karola”, włoska telewizja RAI zapowiedziała realizację filmu kinowego o Papieżu z Liamem Neesonem w roli głównej. Fabuła filmu zaczyna się od zamachu na Papieża, a dokładniej akcja zawiązuje się w karetce jadącej do szpitala Gemelli. Tracący przytomność Papież wraca myślami do młodości, teatru i nauki w seminarium. Przygotowania do filmu o roboczym tytule „**Papież Wojtyła**” trwają, jak podkreślono, od trzech lat. Jednak, jak przyznał główny producent Ettore Bernabei, postanowiono przystąpić do pracy nad nim dopiero po śmierci Jana Pawła II. Z historią polskiego Papieża chce się zmierzyć podobno także Mel Gibson, twórca kontrowersyjnej „Pasji”. Ludzie na pewno będą chcieli zobaczyć taki film w kinie, ale czy hollywoodzka machina sprosta temu zadaniu, czas pokaże.

Dokumentalne kroniki wielkiego pontyfikatu

Większość filmów o Karolu Wojtyśle to jednak dokumenty. Archiwa filmowe zawierają olbrzymią ilość realizacji, wśród których dominują reportaże. Jednym z pierwszych autorów dokumentujących pontyfikat Jana Pawła II jest Andrzej Trzos Rastawiecki. Zrealizował on kilka filmów poświęconych Janowi Pawłowi II, m.in. „**Papież z Polski**” - o intronizacji Karola Wojtyły oraz „**Pielgrzymia**” - o Jego pierwszej pielgrzymce do Ojczyzny. Kolejny dokument tego autora o Papieżu „**Credo**” był właściwie filmem politycznym, któremu, tak jak w poprzednich realizacjach, nie brakowało odwagi wypowiedzi. Został on zrealizowany

L. Neeson zagra K. Wojtyłę

podczas drugiej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski, w czasie stanu wojennego. Z kolei w „**Pontyfikacie**” zrealizowanym w połowie lat 90. reżyser skupił się przede wszystkim wokół tematu ekumenizmu głoszonego przez Jana Pawła II.

Pozostali autorzy realizowali swoje dokumenty jako zapisy kolejnych pielgrzymek do kraju, niektórzy starali się uchwycić papieski fenomen, pokazując jego wpływ na innych ludzi, a jeszcze inni próbowali kreślić dokumentalne portrety polskiego Papieża. Wśród tej niezliczonej ilości produkcji warto wymienić kilka, które się wyróżniają na tle pozostałych. Chociażby dokumentalny film Krzysztofa Zanussiego „**Nie lękajcie się. Życie i nauczanie Jana Pawła II**” z 1996 r., zrealizowany w międzynarodowej koprodukcji, w angielskiej wersji językowej. Przedstawia on portret Papieża-Polaka, ale także zwierzchnika całego Kościoła Katolickiego, będącego autorytetem moralnym dla wielu ludzi i całych społeczeństw.

Ważnymi obrazami są także „**Papież Polak**” z 1997 roku Aliny Czerniakowskiej, który jest zapisem spotkania Jana Pawła II z młodzieżą w Gnieźnie w 1979 r. oraz „**Całopalenie**” Ewy Świecińskiej z 1999 r. powstały pod wpływem papieskiej homilii wygłoszonej na rynku w Wadowicach. Film opowiada o przywiązaniu Papieża do swojej małej ojczyzny, o rodzinnych miejscach, gdzie chadzał na ulubione kremówki. W tym filmie reżyserka pokazała ludzi bliskich Karolowi Wojtyłe z czasów młodości, właśnie z Wadowic, którzy chodzili z przyszłym Papieżem do gimnazjum, występowali razem w teatrze czy też uczęszczali z nim do seminarium duchownego. Ewa Świecińska zaczęła kręcić w roku 2001 inny film o Papieżu, zatytułowany „**Sługa**”, który jak dotąd nie został wyemitowany. Reżyserka, dzięki otrzymanej z Watykanu zgodzie, wędrowała z kamerą po prywatnych apartamentach Papieża, ukazując tego wielkiego, mocnego duchowo człowieka walczącego z ułomnościami własnego ciała, chorobą i starością. Po pierwszych zdjęciach dwudziestominutowy fragment filmu został pokazany Ojcu Świętemu, który odniósł się podobno do tej realizacji z aprobatą. Jednak realizację wstrzymano, gdyż oficjalnie nie było chętnych do zakupu filmu i jego dystrybucji.

Z okazji jubileuszu 25-lecia pontyfikatu Jana Pawła II, Wydawnictwo Biały Kruk - znane dotychczas z wielu pięknych albumów poświęconych Papieżowi ze zdjęciami Arturo Mari i Adama Bujaka - zdecydowało się na przygotowanie dokumentu „**Przyjaciel Boga. Dzieje**

wielkiego pontyfikatu 1978-2003”, w reżyserii Katarzyny Kotuli. Film został wydany na kasecie wideo i jest powszechnie dostępny do nabycia.

Pontyfikat Jana Pawła II, zwłaszcza zdecydowany sprzeciw Papieża wobec aborcji i kapłaństwa kobiet, wzbudzał na świecie wiele komentarzy i polemik. Krzysztof Talczewski zrealizował w 1996 r. dla telewizji francuskiej „**Watykan 1978. Jan Paweł II**”, w którym pokazał prawie nieznaną w Polsce epizody, m.in. antypapieskie demonstracje w Holandii w 1985 r.

Oczywiście nie tylko polscy dokumentaliści poświęcali swoje filmy Karolowi Wojtyłe. Wśród wielu mniej lub bardziej udanych obrazów o Papieżu nakręconych przez zagranicznych filmowców można wymienić na przykład „**Giovanni Paolo II - sine die**” z marca 2005 - dokumentalny film o Janie Pawle II w reżyserii Roberto Burchielli, który powstawał przez 3 lata we współpracy z dziennikarzami Mauro Parissoni i Salvatore Mazza czy też „**Jan Paweł II - Papież Tyśiąclecia**” - prawie dwugodzinny obraz Helen Whitney, amerykański film zrealizowany z hollywoodzkim rozmachem, którego emisja w TVP I w 2000 roku wzbudziła kontrowersje, gdyż sugerowano w nim, że jakoby Jan Paweł II podczas II wojny światowej nie pomagał Żydom.

Dość znany jest też włoski film dokumentalny zrealizowany przez Telewizję Watykańską „**Jan Paweł II: pontyfikat spełnionych nadziei**”, opowiadający o najważniejszych wydarzeniach pontyfikatu. Autorzy przypominają w nim pielgrzymki Papieża do różnych krajów, słowa wygłoszonych homilii, spotkania ze znanymi osobistościami polityki i kultury, wspomnienia z zamachu na życie papieża i wielu innych wydarzeń.

Najprawdopodobniej w najbliższym czasie powstaną kolejne obrazy inspirowane twórczością, życiem i naukami Jana Pawła II lub Jemu bezpośrednio poświęcone. Oby tylko nie były to obrazy powielające tematy i schematy z innych wcześniejszych filmów lub były zrealizowane jedynie dla zaspokojenia komercyjnych potrzeb poruszonych odejściem Jana Pawła II ludzi, którzy są w stanie zapłacić pieniądze nawet za dosyć wtórne produkcje.

Tomasz Kosiński

ZAPRASZAMY DO KIN

Kadry z filmu „Karol. Człowiek, który został papieżem”

Jan Paweł II

ZAPRASZAMY DO KIN